

Nr 10

Utlåtande i anledning av väckt motion om utredning rörande Tornedalens kommunikationsproblem.

I en inom andra kammaren väckt och till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion, II: 618, av herr *Larsson* i Hedenäset hemställes, att riksdagen under beaktande av vad i motionen anförts i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågan om Tornedalens kommunikationsproblem, i all synnerhet behovet av en hamn efter Tornekusten som motsvarar modern sjötrafiks krav och goda landförbindelser till densamma.

I motionen anføres bl. a. att om man skall kunna förbättra utkomstmöjligheterna för Tornedalens befolkning, måste kommunikationsproblemen ägnas uppmärksamhet. Detta gäller såväl vägnätet som järnvägsförbindelserna och sjöfarten. I fråga om vägnätet föreligger en vägplan, som till betydande del tillgodoser Tornedalens aktuella vägbehov, även om försvarspolitiska skäl utgör hinder för vissa behövliga vägar. Beträffande järnvägstrafiken uttalar motionären att det för befolkningen synes svårfattbart om inskränkningar skulle övervägas samtidigt som man i Finland beslutat bygga ny järnväg på sträckan Kauliranta—Kolari. Vad sjöfarten beträffar är goda hamnmöjligheter en förutsättning för effektiv sjöfart, och härvidlag är åtskilligt att önska för Tornedalens vidkommande.

Redan år 1935 uttalade sig riksdagen för att spørsmålet om en kommunikationsförbindelse till Haparandahamn borde utredas. År 1945 erinrade riksdagen om att förhållandena ej vore som de borde vara. Nu har ytterligare 15 år gått utan att situationen förbättrats. Man måste emellertid ifrågasätta om Haparandahamn är ägnad att tillgodose en modern sjötrafiks behov, men andra möjligheter till goda hamnar finns. Tillgången på goda hamnförutsättningar i den nordligaste kustbygden bör därför inventeras. Möjligen kan dock dessa problem inrymmas i de frågor som Kungl. Maj:t uppdragit åt länsstyrelsen i Norrbottens län att utreda, den s. k. Tornedalsutredningen.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från *länsstyrelsen i Norrbottens län*, som anför:

Fullgoda kommunikationer av olika slag är uppenbarligen en av de viktigaste förutsättningarna för näringslivets utveckling och främjande i Tornedalen.

I sitt den 30 juni 1958 avgivna betänkande Tornedalsutredningen, Första delen, Grundläggande undersökningar (SOU 1958:22), konstateras att vägnätet i Tornedalen såväl kvalitativt som kvantitativt är otillfredsställande.

Senare har länsstyrelsen med underdånig skrivelse den 19 december 1958 framlagt en konkret plan för upprustning av hela länets vägnät. Till grund för planen ligger en inventering av förstärknings- och utbyggnadsbehovet med avseende på såväl allmänna vägnätet som skogsbilvägarna. Skrivelsen utmynnar i en hemställan att för länet måtte under 10-årsperioden 1959—1968 utöver ordinarie medelstilldelning anvisas ett särskilt anslag om 15,9 milj. kronor per år.

I det pågående arbetet med Tornedalsutredningens andra del, vari länsstyrelsen avser att framlägga förslag till direkta åtgärder i näringsbefrämjande syfte, kommer tornedalskommunernas vägproblem att upptas till detaljgranskning med ovannämnda vägplan som underlag.

Spörsmålet om järnvägsförbindelsernas utbyggnad inom Tornedalen har år 1958 behandlats inom Nordiska rådet med anledning av ett av Finlands regering väckt förslag om samarbete mellan Finland och Sverige i fråga om visst järnvägsbygge. I yttrande häröver den 25 september 1958 framhöll länsstyrelsen att det nu föreliggande transportbehovet icke ensamt kan motivera en kapitalinvestering av den storleksordning, som det ifrågasatta järnvägsbygget skulle innebära. Däremot vore det icke uteslutet att en eventuell framtida malmbrytning i Tornedalen (Kaunisvaara- och Masugnsbyfälten) kunde komma att aktualisera ytterligare järnvägsanläggningar, exempelvis till lämplig hamn i Bottenviken. För frågans vidare bedömning vore därför en noggrann undersökning av malmförekomsternas såväl kvantitet som kvalitet nödvändig.

Inom tornedalsområdet finns tre kommersiella hamnar, nämligen Haparanda, Haparandahamn och Sandvik. Samtliga är småhamnar och därför av begränsad betydelse för Tornedalens försörjning. Emellertid har den som beredskapsarbete under åren 1954—1956 utbyggda Töre hamn på sistone fått en stigande betydelse för flera av tornedalskommunerna, särskilt för Överkalix, Korpilombolo och Tärendö kommuner samt i viss mån även för Övertorneå och Pajala kommuner. Behovet av att förbättra hamnmöjligheterna i Tornedalen eller i dess närhet synes böra bedömas på samma sätt som önskvärdheten av att utbygga järnvägsnätet. Först sedan malmförekomsterna i Tornedalen närmare undersökts och beslut fattats om deras tillgodogörande, torde sålunda ställning böra tagas till lämpligheten och behovet av att inom Tornedalen bygga nya hamnar eller förstärka de nuvarande.

I förevarande sammanhang vill länsstyrelsen erinra om, att länsstyrelsen den 7 juni 1956 framlagt ett kostnadsförslag för en inventering av järnmalmreserverna i Norrbottens län. Genom nådigt brev den 30 juni 1958 har därefter uppdragits åt Sveriges geologiska undersökning att utföra vissa undersökningsarbeten inom Gällivare socken och Kiruna stad. Då dessa arbeten icke synes omfatta Kaunisvaara- och Masugnsbyfälten, har länsstyrelsen för avsikt att i andra delen av Tornedalsutredningen upptaga även denna fråga och framlägga förslag till närmare undersökningar av malmfyndigheterna i Tornedalen.

Utskottet

Av länsstyrelsens ovan återgivna yttrande över motionen framgår bl. a. att man funnit den slutliga prövningen av frågan om utbyggnad av järnvägsförbindelser och hamnanläggningar i Tornedalen böra anstå tills dess en närmare undersökning av malmförekomsterna i de inom området belägna Kaunisvaara- och Masugnsbyfälten genomförts. Länsstyrelsen har för avsikt att framlägga förslag om sådan undersökning i ett kommande avsnitt av en pågående större utredning, den s. k. Tornedalsutredningen. Därvid kommer även Tornedalens vägproblem att behandlas i detalj med en tidigare framlagd vägplan som underlag.

Utskottet anser intet vara att erinra emot den av länsstyrelsen planerade behandlingen av förevarande spörsmål och finner sålunda motionärens önskemål vara väl tillgodosedda, varför utskottet hemställer, att motion II: 618 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 mars 1960

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Anderson, Carl Albert*, Möller*, Hansson, Gustaf Henry, Nestrup*, Danmans, Andersson, Axel Emanuel*, Helleblad, Johansson, Tage, och fru Hamrin-Thorell;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Engkvist, Dickson, Ekström i Björkvik, Björkänge, Jacobsson i Sala*, Svensson i Krokstorp, herrar Nelander, Svensson i Kungälv, Gustafsson i Uddevalla*, Carlsson i Huskvarna* och Grebäck*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.